

Bogusława L a c h o w s k a, Mariola Ł a g u n a (red.), *Draw-a-Family Test in Psychological Research*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2002, ss. 160

Literatura psychologiczna wzbogaciła się w ostatnim czasie o nową pozycję książkową. Na rynku wydawniczym ukazała się monografia poświęcona testowi Rysunek Rodziny pod redakcją Bogusławy Lachowskiej i Marioli Łaguny *Draw-a-Family Test in Psychological Research*.

Test Rysunku Rodziny jest metodą projekcyjną, a więc z założenia subiektywną. Pozwala poznać człowieka, jego obraz siebie oraz postrzeganie innych osób należących do danej grupy rodzinnej. Rodzina ma szczególne znaczenie w życiu człowieka. Tutaj zdobywa się pierwsze doświadczenia, nawiązuje pierwsze relacje międzyosobowe. Stanowi ona kontekst społeczny funkcjonowania człowieka, którego nie można pominąć w dociekaniach psychologicznych. Jest systemem, w którym wszystkie elementy oraz relacje pomiędzy nimi wzajemnie od siebie zależą. Poznanie ich razem i umożliwi nakreślenie całościowego obrazu sytuacji rodzinnej.

Książka *Draw-a-Family Test in Psychological Research* eksponuje wartość testu Rysunek Rodziny jako metody znajdującej wiele zastosowań w psychologii. Obejmuje dwanaście artykułów prezentujących teoretyczne założenia testu Rysunek Rodziny, a także różnorodne możliwości jego praktycznego zastosowania w diagnostyce i psychoterapii. Pierwszą, a zarazem najważniejszą część książki stanowi artykuł autorstwa Marii Braun-Gałkowskiej zawierający opis metody, teoretyczne podstawy, na których się ona opiera, a także szczegółowe wskazówki dotyczące sposobu posługiwania się testem i jego interpretacji.

Artykuły zamieszczone w drugiej części książki stanowią potwierdzenie użyteczności testu Rysunek Rodziny w postępowaniu diagnostycznym i terapeutycznym. Znalazł on zastosowanie w badaniach osób zadowolonych i niezadowolonych z małżeństwa, o czym pisze M. Braun-Gałkowska. Przeprowadzone przez Autorkę badania empiryczne objęły osoby określające swoją więź ze współmałżonkiem jako zadowolającą bądź

niezadowolającą, a ich wyniki pozwoliły nakreślić obraz systemu rodzinnego tych osób – jego struktury, jakości relacji interpersonalnych łączących poszczególnych członków. Szczególnie warto podkreślić fakt włączenia do badań trzeciego pokolenia – dziadków, co eksponuje znaczenie rysunku jako metody przydatnej w badaniu osób w różnym wieku, a przede wszystkim pozwalającej diagnozować jakość związku małżeńskiego i sformułować ewentualne wskazania do psychoterapii.

Bogusława Lachowska w swoim artykule postawiła pytanie o wzajemne postrzeganie siebie przez różnych członków tej samej rodziny. Analizowała jakość relacji w rodzinach pełnych, prawidłowo funkcjonujących. Swoje rozważania oparła na ogólnej teorii systemów oraz modelu symbolicznego interakcjonalizmu. Autorka przeprowadziła analizę porównawczą rysunków wykonanych przez wszystkich członków danej rodziny. Uzyskane wyniki dowiodły, że osoby należące do tej samej rodziny w różny sposób postrzegają swoją sytuację, odczuwają innego rodzaju emocje. Na tej podstawie zostały wyodrębnione i opisane charakterystyczne cechy rodzin funkcjonalnych oraz relacji wewnątrzrodzinnych.

W artykule Aleksandry Gała czytelnik znajdzie szczegółowy opis systemów rodzinnych z dziećmi mającymi trudności szkolne oraz z dziećmi nie ujawniającymi tego typu problemów. Okazuje się, że szkolne niepowodzenia dziecka znajdują odzwierciedlenie w funkcjonowaniu całego systemu rodzinnego, powodują między innymi trudności w sferze komunikacji, uniemożliwiają nawiązanie prawidłowej więzi emocjonalnej, zakłócają współpracę między członkami rodziny.

Katarzyna Kucharska-Pietura, Anna Grzywa i Maria Braun-Gałkowska podjęły bardzo istotny temat dotyczący zastosowania testu Rysunku Rodziny jako narzędzia służącego do badania zmian dokonujących się w procesie terapii osób chorych na schizofrenię paranoidalną. Autorki porównały rysunki wykonane przez pacjentów przed rozpoczęciem leczenia i po jego zakończeniu oraz rysunki osób chorych z rysunkami osób zdrowych. Innym sposobem wykorzystania testu Rysunek Rodziny jest ocena funkcjonowania rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym upośledzonym umysłowo w stopniu lekkim. Wyniki takich badań zaprezentowała w swoim artykule Beata Mirucka. Wcześniejsze badania dotyczące podobnej problematyki nie obejmowały rodzin, w których dzieci z upośledzeniem umysłowym osiągnęły już wiek dorosły.

Kolejny rozdział książki autorstwa Magdaleny Ręki zawiera analizę psychologicznej sytuacji dzieci pochodzących ze środowisk ekologicznie niebezpiecznych i wskazuje na negatywne skutki oddziaływania tego rodzaju zagrożeń na kondycję psychiczną człowieka. Autorka podkreśliła znaczenie rysunku projekcyjnego w badaniu sfery emocjonalnej i obrazu siebie u dzieci pochodzących z terenów o dużym zanieczyszczeniu środowiska.

Interesujące zagadnienie wpływu gier komputerowych na psychikę podjęła Iwona Ulfik-Jaworska. Badania, które przeprowadziła wśród dorastających chłopców, pokazały, jak zaangażowanie w nasycone agresją gry komputerowe wpływa na ich relacje z członkami rodziny i jak modyfikuje percepcję siebie. Szczególnie istotnym problemem poruszonym w tym artykule jest pojawienie się „elektronicznych przyjaciół”, którzy często

zastępują dzieciom osoby znaczące, zniekształcają relacje wewnątrzrodzinne, a w konsekwencji zmieniają obraz ich rodzin.

W artykule Antoniny Gutowskiej czytelnik znajdzie cenne wskazówki do posługiwania się testem Rysunek Rodziny w pracy z osobami przygotowującymi się do zawarcia związku małżeńskiego. Dzięki temu testowi można poznać m.in. oczekiwania, obawy narzeczonych, a także umożliwić im samym lepsze wzajemne poznanie i stworzyć okazję do szczerzej rozmowy.

Katarzyna Litwińska-Malec wskazuje na wartość tej metody jako narzędzia stosowanego w psychoterapii indywidualnej, rodzinnej i grupowej, dzięki któremu można uzyskać bogaty materiał diagnostyczny i podstawę dla późniejszych porównań i oceny postępów w terapii.

Końcowy artykuł autorstwa Marioli Łaguny zawiera przykład badań prowadzonych z wykorzystaniem testu Rysunek Rodziny w wersji M. Braun-Gałkowskiej, wskazując jednocześnie na wszechstronność jego zastosowań. Stanowi on cenne podsumowanie treści zawartych w monografii, eksponując wartość tego testu jako narzędzia użytecznego w diagnostyce i psychoterapii.

Draw-a-Family Test in Psychological Research jest pierwszą publikacją w całości poświęconą testowi Rysunek Rodziny. Napisana przez specjalistów psychologów z myślą o psychologach, eksponuje wartość rysunku jako metody stosowanej w badaniach całego systemu rodzinnego. Popularne obecnie „myślenie systemowe” wymaga nie tylko skupienia się na analizie funkcjonowania człowieka, ale również ujęcia tła społecznego, interakcji pomiędzy daną osobą a innymi członkami rodziny.

Artykuły zawarte w opisaney publikacji cechuje duże zróżnicowanie tematyczne. Poruszone zostały w niej bowiem kluczowe problemy badawcze i społeczne. Jednocześnie każdy z nich uzasadnia celowość stosowania testu Rysunku Rodziny i jego znaczenie w pozyskiwaniu danych ilościowych i jakościowych. Treści, z którymi zapozna się czytelnik, dostarczą wskazówek teoretycznych dotyczących techniki badania oraz interpretacji rysunku, przekonają też, że opisywana metoda jest cennym i często niezastąpionym źródłem informacji o rodzinie. We wstępie książki zaznaczono, iż jej zadaniem jest pomoc w poszerzeniu wiedzy na temat rysunku, zasad jego interpretacji. Stanowi ona niejako przewodnik po tej metodzie, lecz nie zastępuje doświadczeń gromadzonych dzięki analizom rysunków wykonanych przez osoby badane. Dlatego największą skuteczność badacz osiągnie, zapoznając się z omawianą publikacją, wzbogaconą o własne przemyślenia formułowane na podstawie interpretacji wielu rysunków.

Draw-a-Family Test in Psychological Research to niezwykle cenna monografia, której lekturę warto polecić psychologom i specjalistom wykorzystującym rysunek projekcyjny w swojej pracy, przede wszystkim ze względu na unikatowy charakter i niepowtarzalność, które stanowią o jej znaczeniu dla piśmiennictwa psychologicznego.

Renata Dąbrowska
Instytut Psychologii KUL